

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКТУВАННЯ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ СТАРШИНСЬКИМ СКЛАДОМ

Стаття присвячена дослідженню шляхів комплектування Галицької армії старшинським складом. Показано переваги і недоліки формування старшинського складу. Висвітлено системи старшинських звань і грошового забезпечення відповідно до посади та звання, співвідношення між штатною і реальною чисельністю старшин в частинах.

Ключові слова: Галицька армія (ГА), старшина, підстаршина, генерал, офіцер, хорунжий, четар, поручник, сотник, отаман, підполковник, полковник, ранг, командант.

Постановка проблеми та її актуальність. Одним із найважливіших елементів, який безпосередньо впливає на ведення бойових дій, є професійні вміння та навички командирів. Тому формування командного складу армії є одним із найважливіших питань у створенні армії. Ця проблема не отримала належного висвітлення в історичній літературі, тому її дослідження є справою актуальною й своєчасною.

Аналіз попередніх досліджень. Окремі питання, які стосуються старшинського складу, знайшли відбиття в дисертаційних дослідженнях Томюка І.М. [1], Футулуйчука В.М. [2], Кривизюка Л.П. [3], Стукаліної Н.Т. [17], працях Ткачука П.П. [4], [8], Литвина М.Р. [10], Шанковського Л.В. [5]. Однак жодна з перерахованих праць не відображає повною мірою способи формування старшинського складу, національний склад, недоліки та переваги формування офіцерського складу Галицької Армії.

Метою статті є аналіз способів комплектування старшинами молоді української армії, виявлення ефективності методів комплектування старшинського складу.

Шумінська Наталія Володимирівна, аспірант кафедри історії України та етнокомунікації, Національний університет «Львівська політехніка», м.Львів.

© Шумінська Н.В., 2014

Виклад основного матеріалу. Восени 1918 р. у результаті революційних подій в Центральній та Східній Європі під натиском національно-визвольного руху Габсбурська монархія розпадається на ряд незалежних держав. 19 жовтня було проголошено, а 1 листопада фактично створено Західно-Українську Народну Республіку [1, с.12]. Проте розбудова регулярних збройних сил розпочалася лише через два тижні після першолистопадового зриву. Головною ударною силою збройного руху в Східній Галичині стали вояки-українці українізованих частин австрійської армії та полк Українських Січових Стрільців (УСС), на базі якого сформовано Збройні сили ЗУНР – Галицьку Армію [1, с.12]. Великий загін досвідчених старшин Легіону УСС передав військовий досвід молодій армії.

Зробимо невеликий екскурс в минуле для того, щоб прослідкувати, як саме відбувалося встановлення та формування українських старшин, які стали ядром у створенні Галицької Армії.

На зламі століть (у травні 1900 р.) снітинський адвокат Кирило Трильовський, один із провідних діячів радикальної партії, заснував товариство «Січ», відродивши тим самим у Галичині традиції Запорізької Січі з її ідеалами боротьби за національне визволення. 1913 р. у Львові на його базі створено власне військове товариство «Січові Стрільці» – зародок українського війська [2, с.29]. Легіон УСС був створений у серпні-вересні 1914 р. Його ядро складали активісти січового, сокільського, пластового і стрілецького руху, вчорашні гімназисти і студенти Львівського університету. Після організаційного оформлення і військового вишколу на Закарпатті січовики брали активну участь у бойових діях у складі австро-угорської армії у Карпатах і Надзбруччі. Швидко пройшли шлях від нерегулярної військової формації до бойового з'єднання [1, с.51]. З лав січовиків вийшли командири Легіону УСС, Галицької армії: Д. Вітовський, С. Горук, Р. Дашкевич, Г. Косак, О. Бушкований, П. Франко, О. Микитка, М. Тарнавський [2, с.30]. Крім того в лавах

Легіону перебували представники наукової, культурно-освітньої еліти, такі як М. Галущинський, В. Старосольський, Т. Мелень, А. Крушельницький, Л. Цегельський, Р. Купчинський, Б. Лепкий, І. Балюк, Д. Дзінковський, І. Іванець, О. Курилас, Л. Гец, Ю. Назарук, М. Гайворонський, В. Оробець, О. Назарук, Ю. Шкрумеляк, М. Угрин-Безгрішний та багато інших. За даними О. Назарука, частка української інтелігенції серед старшин і стрільців легіону становила 38 %, тобто на стрілецьку сотню (близько 200 осіб) їх припадало 76 [3, с.72].

Військово-політичний провід ЗУНР розумів, що в історії чимало фактів, коли через брак офіцерських кадрів навіть добре озброєні й кількісно великі армії зазнавали нищівних поразок. І навпаки, невелика збройна формація, керована грамотними військовими фахівцями, перемагала переважajúчого противника [1, с.65]. Проте у ході військового будівництва ЗУНР постала проблема браку старшин, насамперед вищого командного складу, зокрема генералів, офіцерів Генерального штабу, тобто військовиків із вищою військовою освітою та досвідом командування військами [4, с.86]. Це яскраво показано істориком Л. Шанковським, який зазначив, що Галицька Армія, яка складається з 12 піших, 1 гірської і 1 кінної бригад, повинна мати 50 генералів, 125 професійних старшин Генерального штабу, 6250 старшин, в тому числі в бойових формаціях 4160 старшин, а фактично армія галичан мала тільки 8 генералів, 18 професійних старшин генерального штабу і 1412 старшин у бойових формаціях [5, с.73]. З 8 генералів були 3 – російської служби (всі українського походження), 5 – австро-угорської служби (3 українці, 1 галицький німець, 1 маляр). З 7 осіб, які займали посаду начальника Генеральної Булави (генерального штабу) УГА, троє були неукраїнцями [6, с.114]. Керування тактичними одиницями армії займали здебільшого запасні старшини, а стратегічний провід опинився в руках старшин – здебільшого неукраїнців.

Проблема браку старшин сягає ще довоєнного періоду. Це зумовлено тим, що Галицька, деякою мірою Буковинська, суспільність дивилася з презирством на тих кілька одиниць,

що вступали до чинної служби в австрійському війську. Провідна верства суспільства схвалювала масовий вступ молоді на теологічний або правничий факультети. Не було планомирної агітації за здобуття молоддю фахового військового знання. Ця короткозорість відбилася жахливо вже в листопаді 1918 р. Українсько-польська війна застала визвольні змагання з горсткою активних старшин-українців, між якими було тільки два старшини Генеральної Булави (пізніше генерал В. Курманович, от. Я. Дяків) [7, с.5].

Зважаючи на обставини, які склалися, Державний Секретаріат Військових Справ (ДСВС) змушений був шукати шляхи поповнення Галицької армії офіцерським складом. Насамперед він намагався залучити на службу українських старшин. З цією метою був виданий наказ від 16 листопада про їх поголовну мобілізацію на території ЗУНР [8, с.189]. Також було ще одне розпорядження ДСВС від 22 травня 1919 р. про загальну мобілізацію всіх старшин, включаючи старшин, які звільнені від військової служби [9, с.1].

Розпорядженням полковника Д. Вітовського 15 грудня 1918 р. всі старшини, підстаршини і стрільці отримували звання на ступінь вищі, ніж ті, що мали в австрійській армії. Крім того ДСВС із перших днів військового будівництва запровадив схвалені Національною Радою старшинські звання: для молодших старшин – хорунжий, четар, поручник, сотник; для вищих старшин – отаман, підполковник, полковник і для генералів – генерал-четар, генерал-поручник, генерал-сотник [8, с.189]. Проте цих заходів було недостатньо, і вище командування скористалося практикою, яка була поширена у багатьох країнах, а саме запрошення на службу іноземців. Це переважно були офіцери-добровольці із Наддніпрянської та Австрійської армії, які мали, як правило, вищу військову освіту, кваліфікацію і досвід введення бойових дій. Так в Галицькій армії служили наддніпрянці – генерал М. Омелянович-Павленко, полковник Є. Мишківський, І. Омелянович-Павленко, М. Какурін, отамани А. Долуд, К. Карась [10, с.114], генерал В. Генбачов, полковники Д. Кануков, Б. Губер, В. Шепель [4, с.66].

Набагато більше добровольців прибуло з австрійської армії – німців, угорців, чехів, хорватів (близько 90 осіб), які мали належну військову освіту в обсязі училища, дехто – академії, фронтовий досвід і щире бажання служити в Галицькій Армії. Насамперед серед них було чимало галицьких німців, які народилися й вирости в середовищі українців. Серед них були львів'яни – полковник А. Шаманек (начальник штабу 2-го корпусу, згодом – армії), підполковник А. Бізанц (командир 7-ї Львівської бригади), капітан Г. Кох (начальник оперативного відділення корпусу, згодом – у штабі армії), полковник (згодом генерал-хорунжий) А. Вольф (командир 3-ї Бережанської бригади Галицької армії), капітан Р. Фріш (командир 6-го артополку) та інші. З грудня 1918 р. вступив у командування бойовою групою «Хирів» Галицької Армії підполковник А. Кравс, який згодом став командиром 3-го корпусу, генералом. Загалом у війську служили 40 старшин-німців [8, с.198]. Прийшли на службу до галицького війська також угорці – генерал Г. Ціріц, підполковник Й. Папп де Яноші, хорвати – полковник С. Чмелик, полковник К. Штіпшиц-Тернова, чехи – підполковник А. Виметаль, підполковник Ф. Тінкль, підполковник К. Долежалъ [5, с.76], отаман (майор) В. Льобковіц, сотник, пізніше отаман УГА Ф. Рімалъ, підпоручник вишколу 1-го корпусу Е. Мірш, сотник О. Бранднер, сотник К. Бранднер [11]. Також в лавах Галицької Армії служили євреї. Зокрема поручник С. Ляйнберг, який створив і був призначений командиром «Жидівського пробойового куреня», сотник січових стрільців В. Розенберг-Чорній [12]. У історичних спогадах можна зустріти згадки про єврейський загін при 11-й Стрийській бригаді УГА та кінно-кулеметну сотню 4-ї Золочівської бригади, якою керував Салько Ротенберг [13].

Брак старшин переважною мірою стосувався кавалерії і піхоти. В гарматних частинах було відносно багато старшин з відповідною освітою. Це зумовлено тим, що після розвалу

Австро-Угорщини, зокрема розвалу італійського фронту, старшини-гарматники мали краще розташування і, відповідно, змогли скоріше вирватися із розваленого фронту і повернутися до рідного краю, в той час як більшість піхотних старшин-бойовиків попали в італійський полон. Врятуватися від нього вдалося переважно старшинам-небойовикам, які не могли відіграти у визвольній війні роль, яку вимагав від них фронт. Крім того, гарматні старшини мали високий рівень виховання і бойової підготовки, були стараннішими, менше поспішними, ніж у піхоті. Вони володіли крім своєї гарматної також піхотинською, скоро-стрільною, мінометною та кавалерійською справами. Без закінчення школи та без іспитів ніхто не міг в Австрії отримати степінь артилерійського старшини, не було такого масового випуску старшин, як у піхоті [14, с.2]. Так, із 14 командирів гарматних полків було 11 українців. Серед них В. Галан, Я. Куриллок, Я. Воевідка, Ю. Шепаревич, В. Бабій, П. Продиус та ін. [4, с.185]. Здібним організатором був командувач 4-го гарматного полку, придніпрянець, сотник Лясковський [15, с.56].

Загалом, старшини-артилеристи відігравали велику роль у воєнних операціях. Саме вони керували батареями, які нищили сильні ворожі застави і полегшували шлях піхоті, а також були плечем опору для піхоти у важких ситуаціях.

Перед будь-якою бойовою операцією спочатку відбувалося ознайомлення з подіями на фронті та докладно вивчався розроблений у штабі план. Оскільки артилерія користувалася кращою технікою зв'язку, це давало можливість відслідковувати хід подій в подробицях. В результаті старшини-артилеристи отримували хорошу орієнтацію у бойовій ситуації, що давало змогу розвинути більшу та пліднішу ініціативу як в наступальних, так і в оборонних операціях [14, с.3].

Помітний внесок старшин в молоде галицьке військо зробила Збірна станція Галицької Армії у Відні під керівництвом сотника Д. Катамая. Думка про створення пункту

для організації у Відні вояк, які повернулися з італійського фронту, виникла у стрільців і старшин зі Східної Галичини, які залишилися у Відні, де їм було виділено бараки в Ляербургу (регіон в окрузі Відня). Втіленням цієї думки в життя зайнявся поручник колишнього австрійського 55-го полку піхоти Софрон Шебець. Так, в короткому часі було створено курінь піхоти з 20 старшин і 500 стрільців і відправлено на Галичину [16, с.4-5]. Так відбулося зародження Збірної станції Галицької Армії у Відні. Вона стала вербувальним пунктом, де здійснювалося зосередження та переправлення галичан з італійського, албанського, сербського фронтів та військовополонених з Італії на Галичину. Лише протягом грудня 1918 – січня 1919 рр. до Галичини прибуло 398 старшин-українців, а також 98 старшин інших національностей, які добровільно зголосилися на службу до Галицької армії [17, с.62]. Переважна більшість з них сумлінно служили Україні й виявилися вправними командирами й начальниками. Зокрема, очолювали корпуси, бригади, їх штаби, служили у НКГА генерали А. Кравс і Г. Ціріц, полковники А. Вольф, А. Шаманек, підполковники А. Бізанц, Ф. Льонер, А. Льобковіц та ін. [2, с.48].

Можливо, Збірній станції у Відні та ДСВС вдалося б завербувати на службу в Галицькій армії більше вояків, зокрема старшин, які спромоглися втекти з італійського та іншого полонів, але стан людей після полону був просто жахливий. Адже, зі слів військовополонених, яким врешті-решт вдалося втекти, поводження з людьми було зовсім нелюдське. Так описує своє перебування в німецькому таборі Ланцдорф військовополонений Г. Козак: «З початком революції стан полонених погіршився. Годувати стали ще гірше, ніж раніше. В таборі дуже брудно, люди сплять на голій землі. Світла нема. Нема ні мила, ні гарячої води. Багато людей в таборі хворіє і вмирає. Щодня помирає близько 20 чоловік» [18, арк.22-23]. Не кращим було поводження поляків з військовополоненими-українцями. Вони

били, морили голодом, зривали одержу і майже голих змушували до праці. А коли бранці жалілися, що босими не можуть іти до праці, то їх безмилосомерно били, копали ногами, а вкінці виганяли босими на сніг [19, с.3]. Зважаючи на таке поводження із військовополоненими галичанами, сумнівним є те, що особи, яким вдалося таки втекти з полону, залишалися у фізичному і моральному стані для нових воєнних дій. Згодом, згідно з розпорядженням ДСВС від 4 березня 1919 р., воякам Галицької Армії при поверненні з полону передбачалося відшкодування. Зокрема, старшинам виплачувалося по 1000 крон [2, с.128].

З огляду на гостру нестачу командних кадрів військової міністр ЗУНР полковник Д. Вітовський вже в листопаді 1918 р. видав наказ формувати старшинські школи. ДСВС доручив своїм виконавчим органам – Окружним військовим командам на місцях організувати старшинські школи для вишколу кандидатів на старшин піхоти та артилерії [3, с.89]. Зразком для організації і діяльності старшинський шкіль служили подібні школи австрійської армії воєнного часу з тримісячним терміном навчання. Вони укомплектовувалися здебільшого відрядженими з фронтових частин підстаршинами і стрільцями віком 18-24 роки з освітою не менше шести класів гімназії. Зазвичай підстаршини-фронтовики складали дві третини особового складу школи. Середня чисельність курсантів – близько 100 осіб, які складали три навчальні чети на чолі із вишкільними старшинами. Посади командантів і викладачів займали досвідчені фахівці, старшини з фронтовим досвідом. До навчальної програми включалися теоретичні предмети і практичні заняття з матеріальної частини зброї (гвинтівка, кулемет, гранатомет, гармата), тактики, воєнної топографії, фортифікації, статутів та ін. Школи давали знання з теорії і практики командування в обсязі командира чети і сотні [4, с.88]. Так, було відкрито старшинські школи: піхотні – у Самборі, Коломиї, Золочеві; гарматна – в Станиславові; старшинська

школа полку зв'язку – в Станиславові; підстаршинські школи – в окремих запасних полках [1, с.57]. Найбільше старшин підготували старшинські школи Золочева – 95, Самбора – 87, Коломиї – 78. Власне вони суттєво поповнили старшинський склад у бойових формаціях. Їх частка становила 31,2 % [4, с.90].

Історія воєн показує, що авторитет, військовий досвід, вміння командувача армії, який користується довірою, пошаною, любов'ю у своїх підлеглих, є одним з визначальних критеріїв для успіху у веденні війни. Тому до старшин в Галицькій армії ставилися високі вимоги. А саме, галицький старшина мав мати високий бойовий вишкіл, мужність, глибоку національну свідомість, місцями виявити самопожертву. Адже саме від командувача чи то чети, чи сотні, чи куреня, чи бригади, чи армії в цілому більшою мірою залежить успіх бойової операції. Так, в Галицькій Армії, є чимало прикладів, де яскраво показано, як досвідчений командувач врятував операцію, а де навпаки, з вини командира було програна битва.

Важливу роль командирів, особливо у ході війни, глибоко усвідомлював військово-політичний провід ЗУНР. На відміну від помилкового скасування військових звань і відзнак Центральною Радою у військах Галицької Армії було впроваджено наступні старшинські звання [4, с.222]: хорунжий (молодший лейтенант), четар (лейтенант), поручник (старший лейтенант), сотник (капітан), отаман (майор), підполковник, полковник, генерал-четар (генерал-майор), генерал-поручник (генерал-лейтенант) і генерал-сотник (генерал-полковник). Відповідно було також встановлено термін служби у званні, після якого надавалося право на підвищення. Згідно з розпорядженням ДСВС від 16 січня 1919 р. під час війни термін служби для хорунжого становив 6 місяців, четаря – 1,5 року, поручника – 2 роки, сотника – 3 роки, отамана і підполковника – 1 рік. Також в розпорядженні зазначено, що допускається підвищення у званні достроково

за особливі заслуги в бою [2, с.52]. Право присвоювати молодші старшинські звання – хорунжого і четаря надавалося Окружним Військовим Командам. Наступні військові звання за пропозицією ДСВС затверджувала УНРада [1, с.68]. Щоб впорядкувати процес присвоєння старшинських звань і не допустити самозванства, у січні 1919 р. ДСВС оприлюднив розпорядження, згідно з яким раз на три місяці опубліковувався «Спис іменованих у війську» [17, с.126]. Так, за роки війни було здійснено близько 3500 підвищень старшин у званнях та п'ять – до генеральських чинів [4, с.222].

Позачергове присвоєння звань сприяло вихованню у старшин морально-бойових якостей і нерідко використовувалося як стимулюючий фактор у кадровій політиці. Так, за блискучі успіхи у Чортківській наступальній операції 44 командири отримали позачергові звання, причому: генерал О. Греків – генерал-поручника, полковники А. Кравс, М. Тарнавський – генерал-четаря, полковниками стали О. Микитка, А. Шаманек, А. Вольф, С. Чмелик, К. Тернова [2, с.52].

Важливим елементом стимулювання та заохочення, піднесенням бойового духу старшин було також створення нагородної системи. Наказом ДСВС від 4 квітня 1919 р. впроваджувалися наступні військові нагороди: Орден «Оборонців Львова», який мав три класи: Перший – Великий Хрест для вищого командного складу, Другий – Командирський Хрест для командирів військових частин і підрозділів і Третій – Лицарський Хрест для вояків і цивільних.

Орден «Тризуб за хоробрість» мав чотири класи – золотий, срібний, бронзовий і залізний. Медаль «За заслуги» мала теж чотири класи (золота, срібна, бронзова і залізна) [10, с.112].

Уряд ЗУНР подбав про належне фінансове забезпечення старшин. Розпорядженням ДСВС від 5 грудня 1918 року були встановлені наступні щомісячні оклади для старшин: хорунжому – 200, поручнику – 300, полковнику – 560 крон [3, с.87]. Згодом, з 1 березня 1919 р. почали діяти

нові оклади. А саме хорунжий отримував 230 крон, четар – 280, поручник – 340, сотник – 400, отаман – 450, осавул – 550, полковник – 750 крон. Крім того, якщо офіцери мали обслуговуючий персонал на фронті, то всім іншим офіцерам надавалася місячна доплата у розмірі 50 крон на обслуговування. Офіцерам, на період службових відряджень, виплачувалося по 15 крон на день і 5 крон на дрібні видатки. Відшкодовувалися витрати за проїзд залізницею [17, с.113-114].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Протягом свого півторарічного існування Галицька Армія постійно відчувала брак кадрових офіцерів, починаючи від ланки чета-сотня і закінчуючи вищим командуванням. Відсутність вищих і штабних старшин вдалося заповнити через запрошення на службу добровольців з інших армій. Проте даний досвід теж мав деякі недоліки. Зокрема, не всі старшини-іноземці змогли відчуту дух стрілецтва, зрозуміти устрій армії, моральні та етичні принципи галичан. Відповідно між такими старшинами і підлеглими стрільцями не було цілковитого взаєморозуміння, що негативно відбивалося на бойових операціях. Як говориться в німецькому прислів'ї: «Нема поганих вояків, але є старшини невідповідні своєму призначенню» [23, с.129].

Відсутність старшин в ланці сотня-чета, вдалося зменшити створенням власної системи підготовки командних кадрів – підстаршинських і старшинських шкіл, а також Вишколів при Окружних Військових Командах. Проте створення шкіл не дало бажаного результату. Насамперед, у зв'язку із воєнними обставинами, не всі школи змогли зробити запланований випуск старшин. Як показує дослідження, у Галицькій Армії, командантами сотень були, в кращому разі хорунжі, куреня – поручник або четар. На противагу, в польській армії на сотню було декілька офіцерів, а в українській армії – один, і то не скрізь [24, с.3].

1. *Томюк І.М.* Галицька Армія у боротьбі за державність і соборність України (1918-1920). – дисертація на здобуття наук. ступеня к.і.н. за спец. 20.02.22 «Військова історія». – Львів, 2004. – МОНУ, НУ «Львівська політехніка». – 227 с.

2. *Футулуйчук В.М.* Військово-патріотичне виховання у Галицькій армії. – дисертація на здобуття наук. ступеня к.і.н. за спец. 20.02.22 «Військова історія». – Львів, 1999, ДУ «Львівська політехніка». – 199 с.
3. *Кривизюк Л.П.* Вишкіл та виховна робота в українських військах періоду визвольних змагань 1917-1920 рр. – дисертація на здобуття наук. ступеня к.і.н. за спец. 20.02.22 «Військова історія». – Львів, 2001. – ІГО, НУ «Львівська політехніка». – 196 с.
4. *Ткачук П.П.* Сухопутні війська України доби революції 1917-1921 рр. / П.П. Ткачук. – Львів: ЛІСВ. – 2009. – 311 с.
5. *Шанковський Л.* Українська Галицька армія: Воєнно-історична студія / Л. Шанковський. – Львів: НТШ. – 2010. – 396 с.
6. *Божко О.* Українці на фронтах громадянської війни 1917-1921 рр. / О. Божко // Етнічна історія народів Європи. – Вип.5. – Київ, 2000. – С. 113-117.
7. *Ключенко О.* Генеральна булава УГА / О. Ключенко // Літопис Червоної Калини. – 1931. – Ч. 4. – С. 5-10.
8. *Ткачук П.П.* Командні кадри Сухопутних військ Галицької Армії 1918-1919 рр. / П.П. Ткачук // Військово-науковий вісник. – Вип. 10. – Львів, 2008. – С. 187–200.
9. Република. – Станіславів. –1919. – Ч.92.
10. *Литвин М.* Українсько-польська війна 1918-1919 рр. / М. Литвин – Львів: Інститут українознавства НАНУ; Інститут Центрально-Східної Європи. – 1998. – 488 с.
11. *Топінка Є.* Чехи у складі УСС та УГА / Є. Топінка // Мистецька сторінка [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=1345>.
12. *Фелер М.* Євреї в Українській Галицькій армії (УГА). Жидівський курінь / М. Фелер // Незалежний культурологічний часопис «Б». – 2007. – Ч.48. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n48texts/feller.htm>.
13. *Липовецький С.* «Жидівський курінь» УГА / С. Липовецький // День. – 2009. – № 117. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/ukrayina-incognita/zhidivskiy-kurin-uga>.
14. *Жовківський Ю.* Дещо про гарматну братію УГА / Ю. Жовківський // Літопис Червоної Калини. – 1939. – Ч. 3. – С. 2.
15. *Галан В.* Батарея Смерти / В. Галан // Календар Червоної Калини на 1934 р. – Львів: Червона Калина, 1933. – С. 56.
16. *Кравс А.* Віденський курінь / А. Кравс // Літопис Червоної Калини. – 1930. – Ч.2. – С. 4-5.
17. *Стукаліна Н.Т.* Запровадження військового права в Західно-українській Народній республіці. – дисертація на здобуття наук. ступеня к.і.н. за спец. 20.02.22 «Військова історія». – Львів, 2004. – ІГСН, НУ «Львівська політехніка». – 227 с.

18. ЦДІА у м. Львові. – Ф. 581 (Колекція документів про діяльність урядів та армій УНР і ЗУНР). Оп.1, спр. 196. арк. 38.

19. Стрілець. – Тернопіль. – 1919. – Ч.13.

20. Календар Червоної Калини на 1927 р. – Львів-Київ: Червона Калина, 1926.

21. ЦДІА у м. Львові. – Ф. 353 (Матеріали до історії Легіону УСС (реферати, листи та інше) (1915-1918)). Оп.1, спр. 7. арк.142 .

22. Стрілець. – Стрий. – 1919. – Ч.17.

23. *Омелянович-Павленко М.* Спомини командарма / М. Омелянович-Павленко. – К., 2002. – 459 с.

24. Стрілець. – Стрий. – 1919. – Ч.31.

25. Стрілець. – Стрий. – 1919. – Ч.33.

Надійшла до редколегії 25.01.2014 р.

Рецензент: *А.І. Харук*, доктор історичних наук, доцент, зав. кафедри гуманітарних наук, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Шуминская Н.В.

ОСОБЕННОСТИ КОМПЛЕКТОВАНИЯ ГАЛИЦКОЙ АРМИИ СТАРШИНСКИМ СОСТАВОМ

Статья посвящена исследованию путей комплектования Галицкой армии старшинским составом. Показаны преимущества и недостатки формирования старшинского состава, системы офицерских званий и денежного обеспечения согласно должности и звания, соотношение между штатной и реальной численностью старшин в частях.

Ключевые слова: Галицкая армия (ГА), старшина, подстаршина, офицер, генерал, хорунжий, четар, поручик, сотник, атаман, подполковник.

Shuminska N.

FEATURES OF ARRANGEMENT GALICIAN ARMY BY OFFICERS

The article investigates the ways of completing Galician Army by officers, advantages and disadvantages of the issue. The process is shown by forming system of titles according to salaries, positions and rank; interrelation between actual number of stuff and real fact of quantity officers in parts.

Key words: Galician Army (GA), officers, subofficers, general, officer, sublieutenant, lieutenant, senior lieutenant, captain, major, lieutenant-colonel, colonel, rank, commander.